

BESLUTSPROTOKOLL
Sammanträdesdatum
2024-05-20

Arbetsnämndens kansli
Sveriges Kommuner och Regioner

Diarienummer: SKR 240220a

Plats och tid: Hornsgatan 20, den 20 maj kl. 10.00 – 10.45

Dispensansökan från Region Västernorrland

Arbetsnämndens beslut
Arbetsnämndens beslut framgår av bilaga, 3 sidor.

Tidsperiod för beviljad dispens
Tidsperiod framgår av bilagan.

Ärendeberedning
Ärendet har beretts av SKR och Sveriges läkarförbund.

Beslutet expedierat 2024-05-24

Ordförande
Anders Ferbe

Bakgrund

Den 30 november 2022 gjordes på det kommunala området ändringar i kollektivavtalens arbetstidsbestämmelser. Ändringarna föranleddes av kritik från EU-kommissionen som hotade att stämma Sverige för fördragsbrott då arbetstidslagen och kollektivavtalens tillämpning inte garanterade arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila under en 24-timmarsperiod.

För att uppfylla kraven i EU:s arbetstidsdirektiv skärptes reglerna i AB § 13. Huvudregeln i § 13 mom. 5 är att arbete och dygnsvila ska förläggas alternerande under varje period om 24 timmar så att arbete och vila regelbundet följer på varandra.

I undantagsfall får huvudregeln frångås och det gäller endast vid kombinationen arbete och jour om det föreligger särskilda skäl i verksamheter med ansvar för liv, hälsa och säkerhet.

Bedömningen av om det föreligger särskilda skäl ska tydligt motiveras och göras utifrån en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila, vilket följer av en skyddslagstiftning, och verksamhetens behov av att säkra bemanningen. Den sammanlagda tiden får då som högst uppgå till 20 timmar.

Ändringarna i AB § 13 gäller från den 1 oktober 2023.

I maj 2023 gjordes följdändringar i vissa bilagor till HÖK/AB. De nya bestämmelserna i avtal samt bilagor träder i kraft den 1 februari 2024.

Samtidigt med ändringarna i bilagorna till HÖK/ AB träffades en överenskommelse om möjlighet till dispens från AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB i samband med planerad arbetstidsförläggning. Den sammanlagda arbetstiden får då som högst uppgå till 24 timmar. I överenskommelsen konstaterar centrala parter att dispens ska tillämpas restriktivt.

Frågor om dispens beslutas av en särskilt inrättad arbetstidsnämnd. Dispens kan beviljas i högst ett år.

Bestämmelserna om dispens finns i § 3 i överenskommelsen om dispens och har följande lydelse.

§ 3 Dispens

Centrala parter inrättar ett dispensförfarande som ska tillämpas restriktivt.

Dispens innebär att den sammanlagda arbetstiden vid planerad förläggning av arbete i kombination med jour enligt AB § 13 mom. 5 eller motsvarande bestämmelse i bilaga till AB kan överstiga 20 timmar. Den sammanlagda arbetstiden får dock som högst uppgå till 24 timmar.

Det ska vid dispens alltid göras en intresseavvägning mellan arbetstagarens rätt till minst 11 timmars dygnsvila och verksamhetens behov av att säkra bemanningen.

Arbetsgivaren är skyldig att uttömma alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga innan dispens kan ges. Dispens beviljas endast då inga andra rimliga åtgärder står till buds, det vill säga när det är nödvändigt att förlägga arbete i kombination med jour längre än 20 timmar för att verksamheten ska kunna upprätthållas. Det kan till exempel handla om enstaka verksamheter i glesbygd och/eller då tillgången på viss specifik kompetens är begränsad och kräver sådan förläggning.

Räddningstjänsten kan i vissa fall behöva dispens mot bakgrund av samhällets ansvar att vid olyckor eller överhängande fara för olyckor säkerställa ett skydd för liv och hälsa, egendom och miljö. Dispens kan beviljas under förutsättning att arbetsgivaren prövat alla möjligheter att bemanna verksamheten i enlighet med reglerna i AB eller aktuell bilaga och gjort bedömningen att ett undantag är nödvändigt för att uppfylla verksamhetens behov.

Anmärkning

Dispensen avser endast det planerade undantaget i AB § 13 mom. 5 och motsvarande bestämmelser i bilagor. I övrigt gäller § 13 och bilagor i sin helhet.

Ansökan från Region Västernorrland

Region Västernorrland har inkommit med en ansökan om dispens avseende avvikelser från AB § 13 mom. 5 samt Specialbestämmelser för läkare.

Ansökan avser primärjourlinje kirurgi/ortopedi, verksamhetsområde Medicinklinik och akutmottagning vid Sollefteå sjukhus och omfattar samtliga de läkare som arbetar med att täcka pass i jourlinjen. Begäran om dispens gäller fredag-lördag och lördag-söndag.

Verksamhetsområde Medicinklinik och akutmottagningen vid sjukhuset i Sollefteå ligger organisatoriskt inom närsjukvårdsområde väster. Verksamheten ansvarar för bemanningen av primärjourlinjen för kirurgiska och ortopediska patienter. Själva primärjourlinjen har ingen egen bemanning utan bemannas till övervägande del med hyrpersonal.

Belastningen över jourerna varierar men den högsta belastningen ligger under dag- och kvälls tid. Det saknas bakjournskompetens för kirurgi på Sollefteå sjukhus varför primärjourlinjen jobbar mot bakjourer i Sundsvall och Ö-vik. Det blir därför viktigt att kompetensen med legitimerade läkare finns på sjukhuset.

Som skäl för dispens har regionen uppgett följande.

Sollefteå sjukhus är ett mindre inlandssjukhus där avstånden kan vara avgörande för patienterna. Sjukhuset har utmaningar kopplade till kompetensförsörjning. Kompetens på plats för ett första akut omhändertagande är viktigt för vård på lika villkor i regionen. Verksamheten har försökt att fördela helgens jourpass men med de få resurser som finns blir konsekvenserna att veckovilan inte kan tillgodoses oavsett vilken resurs vi fördelar jourpassen på. Om kompetensen på jourlinjen inte säkerställs skulle det innebära stora risker för patientsäkerheten. Det skulle också påverka andra verksamheter, såsom länsverksamhet inom kirurgi och ortopedi samt ambulansverksamhet. Verksamheten anför därför att

en dispens för 24-timmars jourer lördag och söndag skulle underlätta kompetensförsörjningen under en period.

Regionen uppger att under eventuell dispensperiod kommer verksamheten att fortsätta arbeta med frågan om sambemanning av jourlinjen mellan NVO Väster och länsverksamhet kirurgi och ortopedi. Detta för att kunna lösa kompetensförsörjningen utan behov av dispens.

Bedömning

Ansökan om dispens avser verksamheten med primärjourslinje kirurgi/ortopedi, inom verksamhetsområde Medicinklinik och akutmottagning vid Sollefteå sjukhus.

Regionen söker dispens, för att fram till den 30 september 2024, kunna förlägga 24 timmars tjänstgöring under fredag-lördag och lördag-söndag. Ansökan gäller samtliga de läkare som bemannar primärjourslinjen kirurgi/ortopedi, Akutmottagningen vid Sollefteå sjukhus.

Enligt de ovan redovisade reglerna för dispens kan sådan endast beviljas under förutsättning att arbetsgivaren har uttömt alla möjligheter att bemanna verksamheten enligt AB och aktuell bilaga och då inga andra rimliga åtgärder står till buds.

Huvudregeln i läkarnas specialbestämmelser är att förläggning av ordinarie arbetstid sker helgfri måndag till fredag klockan 07–21. En ny punkt 4 b) specialbestämmelserna träder i kraft den 1 februari 2024. Ändringen innebär att andelen jour kan utökas till att utgöra hela den högsta sammanlagda arbetstiden om 20 timmar.

På ett övergripande plan handlar det om att regionen vill behålla den nuvarande förläggningen av arbetstiden för att kunna hantera bemanningen, under den period som anges i ansökan om dispens.

Regionen har tydliggjort verksamhetens särskilda förutsättningar och visat hur de har uttömt möjligheter att bemanna verksamheten utan dispens. Arbetsgivaren har även visat att de kommer att nyttja dispenstiden till att arbeta med sina arbetsätt i syfte att lösa kompetensförsörjningen utan dispens.

Beslut

Arbetstidsnämnden beviljar, för berörd yrkesgrupp enligt ansökan, dispens för att möjliggöra förläggning av arbetstid, enligt ansökan, upp till 24 timmar under tiden 1 februari 2024 till och med den 30 september 2024.

Beslutet avser en begränsad tid och förutsätter att arbetet med omställning till de nya arbetstidsbestämmelserna fortgår.